

VIITASAARI

ARVIOINTIKERTOMUS 2025

Tarkastuslautakunta 6.5.2026

Lautakunnan kokoonpano: kuvassa vasemmalta Kuura Raitio, Aulikki Hautsalo (vpj), Mailis Svahn (pj), Tuija Siltanen, Markku Vauhkonen ja Risto Kilpeläinen. Kuvasta puuttuu Upi Vartiainen.

Sisällysluettelo

1 Tarkastuslautakunnan puheenjohtajan katsaus.....	3
2 Tarkastuslautakunnan arviointitoiminta.....	5
2.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja asema	5
2.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano	5
2.3 Tarkastuslautakunnan työskentely.....	6
3 Kaupungin strategian arviointi	8
4 Kaupungin talouden arviointi.....	10
4.1 Talouden tasapaino.....	10
4.2 Kaupungin lainamäärän kehitys	11
4.3 Alijäämän kattamista koskevat toimenpiteet.....	12
5 Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen	14
5.1 Hallintopalvelut.....	15
5.2 Elinvoimapalvelut.....	16
5.2.1. Työllisyyspalvelut.....	17
5.3 Elinympäristön ja asumisen palvelut.....	21
5.4 Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	23
5.5 Tarkastuslautakuntien Keski-Suomen verkoston yhteisarviointi lasten ja nuorten mielenterveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä - Viitasaaren osuus	25
5.6 Ympäristöpalvelut.....	28
6 Kaupunkikonsernin tavoitteiden toteutuminen.....	30
7 Investointiosan toteutuminen	33
8 Rahoitusosan toteutuminen	34
9 Henkilöstö.....	35
10 Yhteenveto ja kehittämissuhteet	37
11 Tarkastuslautakunnan esitys kaupunginvaltuustolle	38

1 Tarkastuslautakunnan puheenjohtajan katsaus

Arvoisa puheenjohtaja, hyvät valtuutetut, viranhaltijat ja kuulijat

Vuosi 2025 oli kuntavaalivuosi. 2.6.2025 valtuusto valitsi nykyisen tarkastuslautakunnan jäsenet ja varajäsenet sekä nimesi puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Tarkastuslautakunnassa on 7 jäsentä ja heillä henkilökohtaiset varajäsenet. Tarkastuslautakunnan varsinaisista jäsenistä kaikki ovat uusia tehtävässään.

Tarkastuslautakunta aloitti työskentelynsä 12.8.2025. Sen lisäksi mitä kuntalain 121 §:ssä säädetään, tarkastuslautakunnan on huolehdittava koko kuntakonsernin tilintarkastuspalvelujen kilpailuttamisesta. Kaupungin tilintarkastuspalveluja koskeva sopimus Talvea Julkishallinnon Palvelut Oy:n kanssa tilikausien 2019–2024 tarkastuspalveluista on päättynyt vuoden 2024 tarkastamiseen.

Tarkastuslautakunnan ensimmäinen tehtävä oli valmistella asia valtuuston päätettäväksi.

Hankinnan valmistelussa hyödynnettiin Hansel Oy:n yhteishankintaa. Tarjouspyyntöihin ei tullut vastauksia, joten aloitimme suoraan hankintamenettelyn tilintarkastusyhteisö KPMG Oy:n kanssa. Valtuusto valitsi toimikaudelle 2025–2029 kaupungin ja sen tytäryhtiöiden tilintarkastusyhteisöksi KPMG Oy:n tarkastuslautakunnan, esityksen mukaisesti.

Tarkastuslautakunta ei ole osa kaupungin operatiivista johtoa.

Arviointi on tehty riippumattomasti ja objektiivisesti.

Tarkastuslautakunta hyväksyi itselleen arviointisuunnitelman 2025–2028. Painopistealueena 2025 on strategian toteutuminen ja työllisyyspalvelut.

Arvioimme valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumista toimialoittain.

Lautakunnan työskentely on ollut rakentavaa ja mielenkiintoista. Haluamme tuoda valtuutetuille päätöksentekoon tueksi ja kehittämiseksi havaintoja, kommentteja, esityksiä sekä kannanottoja.

Vuosi 2025 oli valtakunnallisesti taloushuolien ja suuren työttömyyden täyttämä.

Kulunut vuosi oli kaupungin talouden kannalta raskas ja tilikauden tulos oli alijäämäinen n. 1,4 milj. euroa. Positiivista tuloksessa olivat talousarvioon nähden toimintatuottojen toteuma 0,5 milj. euroa suurempana ja rahoitustuotot n. 280 000 euroa. Toimintakulut pysyivät lähes arvioidussa toteumassa.

Negatiivista olivat verotulojen pieneneminen 0,6 milj. euroa ja valtionosuuksien pieneneminen 0,1 milj. euroa.

Konsernituloslaskelma osoittaa 554 000 euroa alijäämää. Vuosikate ei riittänyt kattamaan poistojen määrää.

Vuosikate heikkeni edellisvuodesta. Vuosikate oli 604 euroa/asukas vuonna 2025 ja 933 euroa/asukas vuonna 2024.

Yksittäisenä suurena tekijänä alijäämän syntymiseen oli työllisyyspalveluiden siirto valtiolta kunnille 1.1.2025 alusta. Tämän seurauksena työllisyysmenojen kasvu oli huomattavasti ennakoitua suurempi.

Taloudentasapainottamisohjelman v. 2025–2027 toteutumista ei voitu suoraan tilinpäätöksestä havaita.

Kaupungin väkimäärä laskee vajaan 100 hengen vuosivauhdilla. Tämä kehitys on huolestuttava, eikä vastaa kaupunkistrategiamme väestötavoitetta. Vuoden lopussa väkimäärä oli 5 686, hieman korkeampi kuin Kuntaliiton ennusteessa (v. 2024 Väkimäärä oli 5 763).

Väestöllinen huoltosuhde heikkenee, koska lasten ja nuorten sekä vanhuseläkeikäisten määrä nousee suhteessa työikäisten määrään.

Mitä toimia kaupunki voisi tehdä väestön kehityksen suhteen? Onko tämä kehitys huomioitu strategiassa?

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kuntalain mukaan yksi kunnan lakisääteisistä tehtävistä. Hyvinvointisuunnitelma on laadittu vuosille 2025–2029 ikäryhmäkohtaisesti. Hyvinvointikertomus 2025 osoittaa, että tavoitteet ovat toteutuneet pääasiassa melko hyvin suunnitelman mukaisesti.

Kehitämme tarkastuslautakunnan omaa toimintaa mm. tekemällä laajan kyselyn valtuutetuille ja vaikuttajatoimielimille (nuorisovaltuusto, vanhus- ja vammaisneuvosto) arviointikertomuksen valmistuttua. Vastauksia hyödynnetään tulevien arviointikertomusten

painopisteiden asettelussa sekä palvelemaan valtuutettujen työskentelyä.

Osallistumme Keski-Suomen kuntien, hyvinvointialueen ja maakuntaliiton tarkastuslautakuntien verkostoon. Arviointikertomuksessa on osio yhteisen tarkastuslautakuntien verkoston arvioinnista, koskien lasten ja nuorten mielen hyvinvointia.

Lopuksi haluan kiittää kaupungin viranhaltijoita ja työntekijöitä, valtuutettuja sekä lautakuntien jäseniä tekemästänne työstä viitasaarelaiten hyväksi. Kiitän myös tilintarkastusyhteisö KPMG:n tilintarkastajia hyvästä yhteistyöstä.

Suuret kiitokset myös kaikille yhteistyötaidoille, yrityksille, yhdistyksille sekä muille toimijoille, jotka olette omalla toiminnallanne vaikuttaneet Viitasaaren kaupungissa.

Yhdessä, rohkeasti eteenpäin!

Viitasaarella 6.5.2026

Mailis Svahn

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2 Tarkastuslautakunnan arviointitoiminta

2.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja asema

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja. (410/2015 121§)

Kuntalain (410/2015) 121§:n mukaisesti tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;

5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;

6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisena pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista. (410/2015 121§)

Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta. (410/2015 121§)

2.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Hallintosäännön 9 §:n mukaan tarkastuslautakunnassa on seitsemän (7) jäsentä, joista valtuusto valitsee lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen.

Valtuusto valitsee jäsenet ja varajäsenet tarkastuslautakuntaan valtuuston toimikaudeksi.

Kaupunginvaltuusto on päättänyt tarkastuslautakunnan toimikaudesta vuosiksi 2025–2029 ja valinnut kokouksessaan 02.06.2025 § 42 tarkastuslautakunnan jäsenet ja varajäsenet.

Tarkastuslautakunta on toiminut arviointikaudella seuraavalla kokoonpanolla:

Varsinainen jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Mailis Svahn, puheenjohtaja	Alpo Tuikkanen
Aulikki Hautsalo, varapuheenjohtaja	Kristiina Ranta
Eero Hämäläinen 20.4.2026 saakka Risto Kilpeläinen 21.4.2026 alkaen	Risto Kilpeläinen 20.4.2026 saakka Eero Hämäläinen 21.4.2026 alkaen
Kuura Raitio	Sanni Niskanen
Tuija Siltanen	Mervi Rihto
Upi Vartiainen	Mika Heinonen
Markku Vauhkonen	Kari Heikkilä

Tarkastuslautakunnan sihteerinä ja pöytäkirjanpitäjänä on toiminut kaupungin toimistosihteerinä Vuokko Pulkkinen. Tarkastuslautakunta on kokoontunut tilikauden 2025 arviointia varten yhteensä 11 kertaa.

Tarkastuslautakunta on kilpailuttanut tilintarkastuspalvelut kuntalain 121 §:ssä säädettyllä tavalla tilikauden 2025 aikana. Tarjouspyyntöön ei saatu vastauksia määräaikaan mennessä, joten palvelut on hankittu

suorahankintamenettelyssä. Kaupunginvaltuusto on valinnut kokouksessaan 01.09.2025 kaupungin ja kaupungin tytäryhtiöiden tilintarkastajaksi tilikausille 2025–2030 tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab:n. Kaupungin vastuunalaisena tilintarkastajana toimii JHT, KHT Elina Pesonen. Päävastuullinen tilintarkastaja Elina Pesonen on osallistunut tarkastelujakson aikana kahteen kokoukseen ja avustava tilintarkastaja Nea Mattila on osallistunut 9 kokoukseen.

2.3 Tarkastuslautakunnan työskentely

Tarkastuslautakunta laatii vuosittain ohjellisen työohjelman, jota päivitetään vuoden kuluessa, mikäli esiin tulee lisää asiakokonaisuuksia, jotka tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan edellyttävät tarkempaa syventymistä. Tarkastuslautakunta on hyväksynyt arviointisuunnitelman vuosille 2025–2029 kokouksessaan 21.10.2025.

Arviointi perustuu valtuuston hyväksymään vuoden 2025 talousarvioon, kaupunginhallituksen hyväksymään tilinpäätökseen, osavuosiraportteihin, tilintarkastajan suullisiin ja kirjallisiin raportteihin, tilintarkastuskertomukseen, toimielinten pöytäkirjoihin sekä henkilöstöraporttiin.

Tilikauden 2025 arvioinnin suorittamiseksi lautakunta on kuullut seuraavia asiantuntijoita:

12.8.2025	Tarkastuslautakunnan toimikauden aloittaminen Tilintarkastuspalvelujen hankinta tilikaudesta 2025 alkaen - pöytäkirjanpitäjä, talous- ja tietohallintojohtaja Salla Manni
26.8.2025	Tilintarkastuspalvelujen hankinta tilikaudesta 2025 alkaen

	- pöytäkirjanpitäjä, talous- ja tietohallintojohtaja Salla Manni
21.10.2025	Päävastuullinen tilintarkastaja Elina Pesonen - tilintarkastussuunnitelman 2025 esittely lautakunnalle
25.11.2025	Kaupunginjohtaja Helena Vuopionperä-Kovanen - osavuositarkastus tammi-syyskuulta 2025 Työllisyyspäällikkö Mervi Paananen - työllisyyspalveluiden ajankohtaiskatsaus
16.12.2025	Kehittämisyhtiö Witas Oy:n toimitusjohtajan ajankohtaiskatsaus Viitaseudun Yrityspalvelut Oy:n toimitusjohtajan ajankohtaiskatsaus
10.02.2026	Kaupunginjohtaja Helena Vuopionperä-Kovanen - elinvoimapaalveluiden ajankohtaiskatsaus Elinympäristön ja asumisen palvelualuejohtaja Jukka Tuohimaa - elinympäristön ja asumisen palvelualueen ajankohtaiskatsaus
10.03.2026	Ympäristöpalveluiden palvelualuejohtaja Sari Flyktman - ympäristöpalveluiden palvelualueen ajankohtaiskatsaus Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden palvelualuejohtaja Jouni Häkkinen - sivistys- ja hyvinvointipalveluiden ajankohtaiskatsaus
25.03.2026	Hallintopalvelujen palvelualuejohtaja Anni Riihimäki - Henkilöstökertomus 2025 Viitasaaren Vuokra-asunnot Oy:n vt. Toimitusjohtaja Juha Jääskelä - Viitasaaren Vuokra-asunnot Oy:n ajankohtaiskatsaus
14.04.2026	Kaupunginjohtaja Helena Vuopionperä-Kovanen Talous- ja tietohallintojohtaja Salla Manni - Tilinpäätöksen 2025 esittely
28.04.2026	Talous- ja tietohallintojohtaja Salla Manni - päivitetyn tilinpäätöskirjan esittely
06.05.2026	Päävastuullinen tilintarkastaja Elina Pesonen - tilinpäätösraportin ja tarkastuskertomuksen esittely

Lisäksi tarkastuslautakunta on käsitellyt sidonnaisuusilmoitukset kuntalain 84 §:n mukaisesti seuraavissa kokouksissaan:

- 25.11.2025
- 16.12.2025
- 10.02.2026
- 10.03.2026
- 14.04.2026.

3 Kaupungin strategian arviointi

Kuntalain (410/2015) 37 §:n mukaisesti kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Viitasaaren kaupunkistrategia on laadittu vuosille 2022–2026 ja se on hyväksytty 12.9.2022.

Talousarvion 2025 mukaan kaupunkistrategia tullaan päivittämään vuoden 2026 aikana siten, että sen pohjalta on rakennettavissa tavoitteet vuoden 2027 talousarvioon.

Kuva 1. Viitasaaren kaupunkistrategia 2022–2026.

Strategiaa toteutetaan vuosittain osana talousarviota sekä muilla strategisilla ohjelmilla tai suunnitelmilla. Talousarviossa ja suunnitelmassa asetetaan toimielintasolla strategiasta johdetut toiminnalliset tavoitteet, joiden toteutumista seurataan säännöllisesti vuosittain.

Strategian toimeenpano-ohjelmat on laadittu strategiakaudelle vuoteen 2026. Toimeenpano-ohjelma on johdettu strategiassa määritellyistä päämääristä ja keinoista. Siinä on määritelty toimenpiteet, aikataulut ja vastuut sekä seurannan mittarit. Toimeenpano-ohjelmia on päivitetty rullaavasti talousarviovalmistelun yhteydessä.

Pikkasen parempi periferia

Tarkastuslautakunnan kannanotto

Viitasaaren kaupunkistrategia on laadittu vuonna 2022, ja sen jälkeen kaupungin toimintaympäristössä on tapahtunut oleellisia muutoksia. Kaupunkistrategian päivittäminen on ajankohtaista. Olemassa olevaan kaupunkistrategiaan verrattuna vuonna 2025 on havaittavissa:

- Väestön kehitys ei toteutunut toivotulla tavalla
- Työttömyyden lisääntyminen ja työpaikkojen vähentyminen heikensivät merkittävästi elinvoimaa
- kaupungin rekrytoinneissa oli haasteita
- Rohkeasti kehittyvä Viitasaari näkyi panostuksena Wiilo-alueen infraan rakentamiseen ja vesistömatkailuhankkeeseen, digikeskuksen Ketterien kokeilujen –hankkeeseen sekä kulttuurin Aikamme musiikkikeskus –hankkeeseen.

4 Kaupungin talouden arviointi

4.1 Talouden tasapaino

Viitasaaren kaupungin taloudellista asemaa on havainnollistettu kaupungin ja kaupunkikonsernin näkökulmasta seuraavissa taulukoissa esitettyjen keskeisten taloudellisten tunnuslukujen avulla.

Taulukko 1. ja 2. Kaupungin ja kaupunkikonsernin tunnusluvut 2023–2025.

Kaupunki	2025	2024	2023
Vuosikate (1 000 €)	2 652	4 730	6 308
Vuosikate/poistot %	65,1	132,2	223,8
Vuosikate/asukas €	466	821	1 073
Investointien tulorahoitus %	99,5	372	241,9
Kassan riittävyys, pv	122	132	160
Omavaraisuusaste %	81,8	83,9	76,9
Suhteellinen velkaantuneisuus %	37,2	33,6	49,4
Tilikauden ylijäämä	-1 423	7	2
Taseen kertynyt ylijäämä	25 055	26 348	26 341
Kertynyt yli/alijäämä/asukas €	4 406	4 572	4 481
Lainat ja vuokravastuut/asukas €	1 195	886	1 823
Asukasmäärä	5 686	5 763	5 879

Konserni	2025	2024	2023
Vuosikate (1 000 €)	3 433	5 379	6 990
Vuosikate/poistot %	86,3	135,6	182,3
Vuosikate/asukas €	604	933	1 189
Investointien tulorahoitus %	99,5	338,6	229,3
Kassan riittävyys, pv	133	140	175
Omavaraisuusaste %	69,5	70,6	64,2
Suhteellinen velkaantuneisuus %	59,9	57,3	72,6
Tilikauden ylijäämä	-554	1 397	2 381
Taseen kertynyt ylijäämä	26 179	26 706	25 174
Kertynyt yli/alijäämä/asukas €	4 604	4 634	4 282
Lainat ja vuokravastuut/asukas €	2 753	2 518	3 529

Taulukko 3. Tunnuslukujen vertailu lähikuntiin.

Vertailu lähikuntiin	Viitasaari	Keuruu	Saarijärvi	Perho (v. 2024)
Asukasmäärä 31.12.2025	5 686	9 024	8 763	-
Asukasmäärä 31.12.2024	5 763	9 123	8 856	2 591
Vuosikate/asukas €	466	507	566	714
Kassan riittävyys	122	33	62	220
Omavaraisuusaste %	81,8	40,7	88,0	41,9
Suhteellinen velkaantuneisuus %	37,2	127,6	14,1	173,3
Lainat ja vuokravastuut/asukas €	1 195	5 832	3 286	8 093
Kertynyt ylijäämä, 1 000 €	4 406	5 259	9 446	5 087
Kertynyt ylijäämä €/asukas	6 746	583	1 078	1 963

Kuntien taloustilanne heikkeni edelleen vuonna 2025. Kolmannes Suomen kunnista teki alijäämäisen tilinpäätöksen. Viitasaaren kaupungin alijäämä oli 1,4 milj. euroa. Muutetussa talousarviossa ennakoitiin vuoden 2025 tuloksen olevan alijäämäinen n. 500 000 euroa. Nopeasti muuttunut taloudellinen tilanne kuitenkin aiheutti talousarvioon nähden merkittävät poikkeamat suhteessa toteumaan. Toimintatuotot toteutuivat 500 000 euroa ja rahoitustuotot 280 000 euroa suurempina ja toimintakulut hieman

arvioitua pienempänä. Sen sijaan verotulot vähenivät n. 600 000 eurolla ja valtionosuudet n. 100 000 eurolla. Vuosikate oli n. 2,6 milj. euroa. Suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalennukset olivat yhteensä n. 4,1 milj. euroa.

Työttömyys kasvoi merkittävästi ja se näkyi kunnan Kelalle maksamina työmarkkinatukimaksujen lisääntymisenä. Mitä pidempään työttömyys jatkuu, sitä suurempi on kunnan maksuosuus.

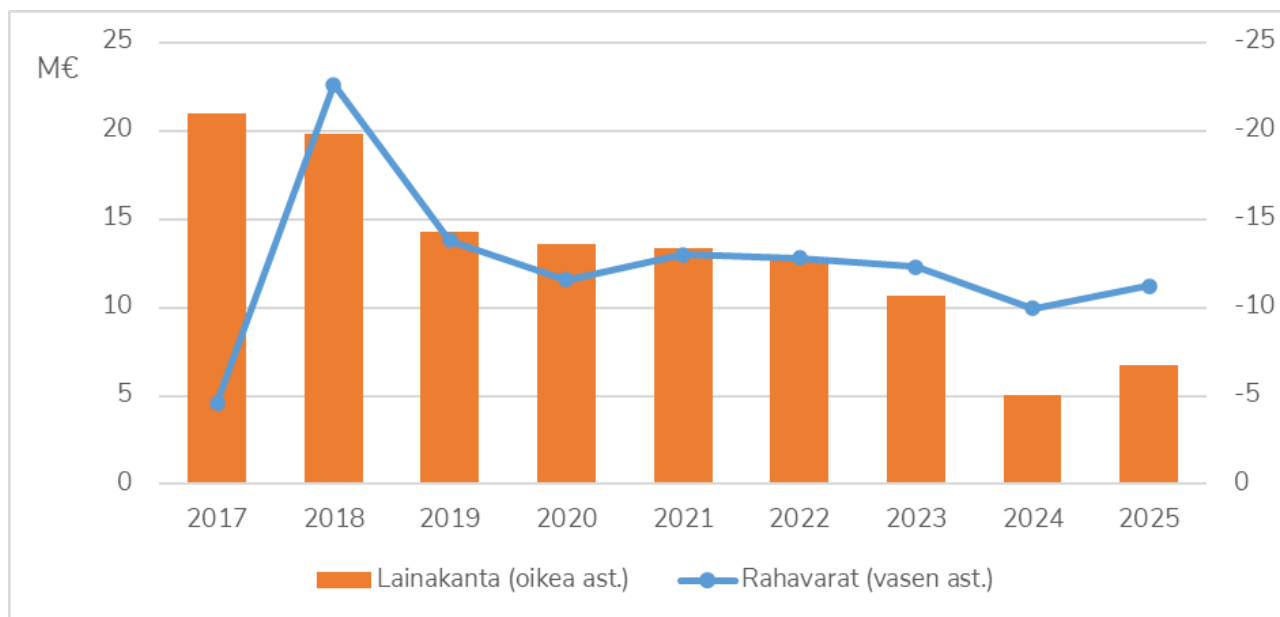
4.2 Kaupungin lainamäärän kehitys

Kaupungin lainakanta on lisääntynyt hieman yli 300 eurolla asukasta kohden vertailuvuoteen 2024 verrattuna. Lainakanta vuonna 2025 oli 1 186 euroa asukasta kohden. Lainakanta lisääntyi n. 1,7 milj. eurolla (33 %) vertailuvuoteen nähden.

Toiminnan ja investointien tulot eivät riittäneet kattamaan toiminnan, investointien ja

rahoitustoiminnan menoja ilman uutta lainarahoitusta vuonna 2025. Kuitenkin Keski-Suomen liiton julkaisemassa tilastossa vuodelta 2025 Viitasaaren lainakanta ja vuokravastuut olivat 1 193 euroa asukasta kohden. Koko Keski-Suomen vastaava luku oli 4 231 euroa. Viitasaari asettuu Keski-Suomessa toiseksi parhaalle sijalle tässä tilastossa.

Taulukko 4. Viitasaaren kaupungin lainakanta verrattuna rahavaroihin.

Lainoissa esitetään pitkä- ja lyhytaikaiset lainat, rahavaroissa rahoitusarvopaperit, rahat ja pankkisaamiset. Rahavaroja on selvästi enemmän kuin lainaa, joten tilanne on hyvä.

4.3 Alijäämän kattamista koskevat toimenpiteet

Kuntalain (410/2015) 118 §:n mukaan kunnan ja valtion tulee yhdessä selvittää kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lain-säädännössä edellytetyt palvelut sekä ryhtyä toimenpiteisiin palvelujen edellytysten turvaamiseksi, jos laissa määritellyt erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn (kriisikunta-menet-telyn) edellytykset täyttyvät.

Arviointimenettelyn käynnistämisen edellyt-tyksenä olevia kriteereitä (kriisikuntakritee-rit) uudistettiin vuonna 2019, ja niitä sovel-letaan ensimmäisen kerran vuonna 2022 vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten tunnus-lukujen perusteella.

Arviointimenettely voidaan käynnistää:

jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen

kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa TAI

jos asukasta kohden laskettu kertynyt ali-jäämä on kunnan viimeisessä konsernitilin-päätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa TAI

jos rahoituksen riittävyyttä tai vakavarai-suutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet kaikki seuraavat raja-arvot.

- kaupunkikonsernin vuosikatteen ja su-mupoistojen suhde on alle 80 prosenttia;
- kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskiarvo;
- konsernin asukasta kohden laskettu

- konsernin lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla;
- kaupunkikonsernin laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8.

Seuraavassa taulukossa on esitetty Viitasaaren kaupungin kriisikuntakriteerien arviointi.

Taulukko 5. Kriisikuntakriteeristön täyttymisen arviointi (Valtiovarainministeriö).

Kriteeri		Täyttykö		
Kunta ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa.		➤ Ei täyty		
Asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa.		2025: ylijäämä 4 604 € 2024: ylijäämä 4 634 € 2023: ylijäämä 4 282 € ➤ Ei täyty		
Talouden neljä tunnuslukua kahtena peräkkäisenä vuotena	Raja-arvo	2025	2024	2023
Konsernin vuosikate/poistot	< 80 %	86,3 %	135,6 %	182,3 %
Tuloveroprosentti - vähintään 2 prosenttia korkeampi kuin keskiarvo	2024: > 9,46 2023: > 9,32	8,40 %	8,40 %	8,40 %
Lainat ja vuokravastuu per asukas - ylittää 50 prosentilla keskimääräisen määrän	2024: > 12 824 2023: > 12 099	2 753	2 518	3 529
Laskennallinen lainanhoitokate	< 0,8	1,99	4,26	3,3

Tarkastuslautakunnan kannanotto

Viitasaaren kaupunki ei täytä kriisikuntien kriteeristön tunnusmerkkejä eikä näin ollen arviointimenettelyn käynnistymisen edellytyksiä.

Kaupungin vuosikate oli heikko, eikä se riittänyt kattamaan arvonalentumisia (1,1 milj. euroa) ja suunnitelman mukaisia poistoja (3 milj. euroa).

Poistosuunnitelman muutokset ohjeiden mukaisesti tulevat nostamaan poistojen

määrää vuosittain ja vaikuttavat kaupungin tuloksen muodostumiseen. Kaupungin tuloksen muodostumiseen voivat jatkossa vaikuttaa merkittävästi myös mahdolliset arvonalentumiset, mikäli näitä joudutaan kohdistamaan esimerkiksi osakkeisiin.

Käytännössä nämä seikat edellyttävät kaupungilta talouden tasapainottamistoimenpiteitä.

5 Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Viitasaaren kaupungin toiminta on organisoitu vuoden 2024 alusta uudella tavalla. Monelta osin kaupunkiorganisaatio muistuttaa vuoteen 2023 käytössä ollutta organisaatiota, mutta kuntapariyhteistyön päättämisen vuoksi toimintoja organisoitiin uudelleen. Uudistus ei aiheuttanut kaupungin organisaatiossa irtisanomisia tai lomautuksia. Osa henkilöstöstä siirtyi Pihtiputaan organisaatiosta Viitasaaren organisaatioon, mikä aiheutti tehtävänkuivissa ja nimikkeissä joihtain muutoksia.

Uudessa organisaatorakenteessa on määritelty sekä poliittinen että operatiivinen organisaatio. Kuntalain mukaisten kaupunginvaltuuston, kaupunginhallituksen, keskusvaalija tarkastuslautakuntien lisäksi Viitasaarella on sivistys- ja hyvinvointilautakunta, elinympäristön ja asumisen lautakunta sekä

ympäristölautakunta. Kaksi uutta lautakuntaa aloittivat suunnittelulautakuntina ja jatkoivat varsinaisina lautakuntina 1.1.2024 alkaen. Ympäristölautakunta on Pohjoisen Keski-Suomen ympäristötoimen kahdeksan kunnan yhteinen lautakunta.

Lautakuntien ja kaupunginhallituksen alaisia palvelualueita johtavat palvelualuejohtajat ja kaupunginjohtaja.

Viitasaaren elinkeinopalveluista vastaa Kehittämissyhtiö Witas Oy.

Viitasaari jatkaa yhteistyötä muiden kuntien kanssa esimerkiksi opisto- ja kirjastotoiminoissa sekä maaseutuhallinnossa. ICT-, talous- ja palkkahallintopalvelut hankitaan ulkopuolelta.

(Viitasaari.fi. Noudettu 16.2.2026. <https://viitasaari.fi/kaupunki-ja-hallinto/organisaatio/>)

Kuva 2. Viitasaaren kaupungin organisaatiokaavio.

5.1 Hallintopalvelut

Hallintopalveluiden vastuualueisiin kuuluvat taloushallinto ja -raportointi, henkilöstöhallinto, päätöksenteon tuki, asiakirjahallinto ja arkistointi sekä tietohallinto ja tietosuojat. Hallintopalveluiden palvelualueesta vastaa kaupunginhallitus.

Tarkastuslautakunnan kannanotto

Hallintopalveluihin kuuluu laajasti yleishallinnollisia toimia, jotka tukevat kaupungin päätöksentekoa ja palveluja sekä kaupunkikonsernin toimintoja. Hallintopalveluissa kahdet vaalit lisäsivät henkilötyöpanosta ja -kuluja. Vaalien jälkeisiä kustannuksia kasvattivat valittujen luottamishenkilöiden koulutus, hankitut laitteet, tietoliikenneyhteydet ja käyttäjätunnukset.

Tarkastuslautakunta on esittänyt viranhaltijoita päivittämään erilaisia hallinnon ohjeita ja muita asiakirjoja, mm. viestintäohje, hyvä hallinto- ja johtamistapa Viitasaaren kaupunkikonsernissa, vastaamaan nykytilannetta.

Päätöksenteon huolelliseen ja monipuoliseen valmisteluun tulee kiinnittää huomiota. (huomioiden myös kattava ennakoarviointi).

Hallintopalvelujen toteumatietojen vertailua ei voida kattavasti tehdä. Syynä siihen ovat talousarvion ja toteumatietojen poikkeamat yleishallinnon, elinvoimapalvelujen ja hallintopalvelujen kustannuspaikkojen kesken, koska organisaatiorakenteen muutoksia ei saatu riittävällä tavalla huomioitua kirjanpidon rakenteissa ja sisäisissä kirjausohjeissa. Hallinnon tukipalveluissa

taloushallinto linjaa ja ohjeistaa taloushallintoon, laskutukseen ja hankintoihin kuuluvia kaupungin prosesseja. Tarkastuslautakunta ohjaa palvelualueita tarkentamaan kirjausohjeita, jotta kirjaukset kohdentuvat oikeille kustannuspaikoille.

Tarkastuslautakunta korostaa myös hankintaosaamista, koska sillä voidaan varmistaa kaupungin kannalta parhaat hankinnat.

Henkilöstöhallinto vastaa laajasti kaupungin henkilöstötyön kokonaisuudesta, mm. johtamisesta ja kehittämisestä, palkkaus- ja palvelussuhdeasioista ja osaamisesta. Osaava ja motivoitunut henkilöstö on työnantajan arvokkain ”pääoma”.

Tietohallinto mahdollistaa työn tekemisen tietojärjestelmä- ja telepalvelujen järjestämisellä. Se linjaa ja ohjeistaa tietohallintoon ja -järjestelmiin sekä tiedonhallintaan liittyviä kaupungin prosesseja. Tarkastuslautakunta katsoo, että sujuvilla ja optimoiduilla tiedonhallinnan prosesseilla voidaan työtä nopeuttaa ja keventää.

Tarkastuslautakunta rohkaisee pohtimaan ja selvittämään uusia avauksia mm. tekoälyn käyttöön rutiinitehtävissä. Kaupunki on ulkoistanut tietohallinnon palvelutuotannon vastuun ja tietoliikennepalvelut.

Strategisesta päämäärästä tavoite ”Edistää asukkaiden osallistumismahdollisuuksia” toteutui osittain kyläyhdistysten osalta, kun hankkeiden avustuksia myönnettiin. Kaupungilla on laadittu osallisuusohjelma, mutta siinä ei ole nimetty vastuuhenkilöä. Tavoite kehittää palveluhenkistä ja sujuvaa

toimintakulttuuria, asukkaiden tiedonsaantia ja asiointia toteutui. Palveluista ja asiointikanavista tiedotettiin esittein ja päivitettyillä verkkosivuilla ja palveluliikenne toteutui sopimuksen mukaisesti.

Strategista päämäärää ”Kestävästi ja rohkeasti kehittyvä Viitasaari” toteutettiin kehittämällä digitaalisia sekä mobiili- ja etäpalveluja. Sähköistä asianhallinta- ja arkistointijärjestelmää kehitettiin ja koulutusta uusista järjestelmistä järjestettiin henkilöstölle ja päättäjille.

5.2 Elinvoimapalvelut

Viitasaaren kaupungin elinvoimapalvelualueiden vastuualueisiin kuuluvat Johtaminen, strategia ja edunvalvonta, kuntademokratia ja osallisuus, valmius ja varautuminen konserniyhtiöt, viestintä, markkinointi ja matkailu, työllisyyspalvelut, saavutettavuus sekä lennätin ja Digikeskus. Elinvoimapalveluiden palvelualueen vastuullinen toimielin on kaupunginhallitus.

Kuva 3. Wiilon alue.

Tarkastuslautakunnan kannanotto

Merkittävimpiä kaupungin elinvoimaan liittyviä hankkeita olivat logistiikkakeskus Wiilo, vesistömatkailuhanke ja Haukirinteen asuinalueen kehittäminen ja markkinointi. Wiilo oli kaupungin merkittävin elinvoimaan kohdistuva hanke, mutta haasteena oli saada yritystoimintaa alueelle. Merkittävänä voidaan kuitenkin pitää kiinteistökehitysrahaston perustamista, jonka tarkoitus on vauhdittaa ja mahdollistaa kaupungin rakennusinvestointeja Wiilon alueelle yhteistyössä yritysten kanssa. Tämä antaa positiivisen viestin sijoitumista harkitseville yrityksille.

Haasteena yritysten kannalta voidaan nähdä energian saannin riittävyys ja laatu sekä vielä epävarmana olevat tielinjaukset.

Haukirinteen markkinoimiseksi on tehty työtä, mutta tavoitteita ei ole toistaiseksi saavutettu.

Vesistömatkailuhanke on ollut Viitasaaren ympäristöön ja henkeen sopiva hanke, jonka valmistuttua sitä tulisi hyödyntää paitsi kunnan asukkaille, myös matkailun markkinoinnissa.

Kuva 4. Porthanin uusi huoltorakennus.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä sekä Sydän-Suomen kuntien että Seutukaupunkien kanssa tehtävän yhteistyön. Kaupunki on tehnyt hyvää edunvalvontatyötä maakunnallisella ja valtakunnallisella tasolla. Monipuolinen vaikuttaminen ja verkostoituminen on kaupungin edunvalvonnan kannalta ensiarvoisen tärkeää.

5.2.1. Työllisyyspalvelut

Lähtökohdat

Vuoden 2025 alusta tapahtui työllisyyspalveluissa merkittävä muutos, kun työ- ja elinkeinopalvelut siirtyivät valtiolta kunnille. Keski-Suomessa työllistämispalvelut järjestettiin muodostamalla työllisyysalueita. Viitasaari liittyi Pohjoisen Keski-Suomen työllistämisen alueeseen, jossa vastuukunta on Äänekoski. Työllisyyspalvelut (ml. palkkatuki ja starttirahapalvelut) siirtyivät lähipalveluina kunnille järjestettäväksi.

Viitasaarelaiset saavat työllisyys- ja työnhaakuun liittyviä palveluja alueelta ja sähköisesti Työmarkkinatorin kautta.

Työllisyyspalveluiden toimivuus

Viitasaarella toimii kaupungin oma työllisyysyksikkö osana kaupungin organisaatiota elinvoimapalveluiden vastuualueella. Sillä on useita paikallisia työllistymistä tukevia asiakaskohtaisia tehtäviä ja verkostoyhteistyötä sekä yrittäjä- ja koulutusorganisaatioyhteistyötä.

Asiakaskohtaisia tehtäviä ovat mm. henkilökohtainen neuvonta, työkokeilut, opinnollis-

taminen, oppisopimusten tukeminen, määrärahojen puitteissa tapahtuva pitkäaikaisyöttömien työllistäminen ja työkykyä tukevat palvelut (työkyvyn arvioinnit ja työkyvyn tiimi) sekä kotoutujien työhönvalmennus.

Kaupunki ylläpitää nuorten työpajaa. Sen toiminta keskittyy alle 29-vuotiaisiin nuoriin, joilta puuttuu ammatillinen koulutus tai joilla on työllistymisvaikeuksia. Toimintamuotoina nuorten työpajalla on käytössään yksilö- ja ryhmävalmennus. Vuonna 2025 nuorten työpajalla kohdattiin noin 25 nuorta ja pajalla on ollut kirjoilla / työllistynyt 14 nuorta. Valtionavustukseen on kirjattu 14 nuorta. Paikalliset yritykset eivät ole pystyneet taloustilanteen takia työllistämään suoraan yhtään nuorta. Nuoret ovat olleet pajan kautta muutamilla yrityksillä esimerkiksi pajalta tilatuissa ympäristönhoidollisissa töissä.

Kaupungin ylläpitämä Tuunaripaja on tarjonnut mahdollisuuden työkokeiluihin ja työtä pitkäaikaistyöttömille.

Vuoden 2025 lopussa elinvoimapalveluissa kaupungin palkkalistoilla oli 12 työllistettyä. Tuunari-pajalla työllistettiin 6 henkilöä 85

prosentin työajalla ja tämän lisäksi yksi kokaikainen työpajaohjaaja.

Kuvat 5 ja 6. Tuunari-paja, Keskitie 30, Viitasaari (kuvat: Kristiina Kauppinen)

Kuvat 7 ja 8. Tuunari-paja, sisäkuvia (kuvat: Kristiina Kauppinen)

Taulukko 6. Viitasaaren työllisyystilanne / työttömyysluvut, otanta 2025 (KEHA-keskuksen ja Työllisyyskatsauksen kuukausijulkaisut)

	Työttömät työnhakijat Viitasaarella laskentapäivänä (lkm.) 2025						
	Tammi	Huhti	Kesä	Heinä	Elo	Marras	Joulu
Nuoret työnhakijat (15–24 v)	29	30	35	27	27	33	41
25–49 v työnhakijat	143	130	116	119	119	148	178
50 v ja yli työnhakijat	132	132	122	120	114	143	156
Yhteensä	304	292	273	266	260	324	375
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta (%)	13,1	12,6	11,7	11,4	11,2	13,9	16,1

Vuoden 2025 lopussa Viitasaarella oli pitkäaikaistyöttöminä 25–49 vuotiaista 45 henkilöä ja yli 50- vuotiaista 58 henkilöä, mutta ei nuoria, 15–24 –vuotiaita, pitkäaikaistyöttömiä työnhakijoita. Tilastokeskuksen määritelmän mukaan pitkäaikaistyötön on henkilö, joka tutkimusajankohtana on ollut yhtäjaksoisesti työttömänä 12 kuukautta tai pidemmän ajan.

Vuoden 2025 alusta kunnat rahoittavat osan Kelan maksamista työttömyystuista eli työmarkkinatuesta ja peruspäivärahasta sekä työttömyyskassojen maksamista ansiopäivärahasta. Kunnan asteittain nouseva rahoitusosuus alkaa, kun työttömyystukea on maksettu yli 100 päivää. Tämä oli merkittävä muutos aiempaan, jolloin vastuu alkoi 300

päivän jälkeen. Viitasaaren kaupungille aiheutui vuonna 2025 osittain tämän muutoksen takia vuoteen 2024 verrattuna noin 0,3 milj. euroa enemmän toimintakuluja, toimintakatteen muutoksen ollessa n. 0,5 milj. euroa heikompi vuonna 2025. Myös työssäoloehtoihin tuli muutoksia. Vuonna 2025 väheni myös valtionosuusrahoitus, mikä tarkoitti esimerkiksi palkkatuen määrärahojen loppumista osaksi vuotta.

Tarkastuslautakunnan kannanotto

Työvoimapalveluiden siirtyminen valtiolta kuntien vastuulle ja yhteistyön muodostuminen Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueelle on vaatinut paljon työtä. Viitasaaren

työllisyyspalvelut järjestää Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalue yhteistyössä kaupungin kehittämissyhtiön ja työllisyysyksikön kanssa. Toiminta on lähtenyt parempaan suuntaan syksyn 2025 aikana, kun organisoituminen on jäsentynyt. Työllisyysalueen ja kaupungin työllisyysyksikön yhteistyötä ja tiedottamista on kehitetty. Säännöllisten tapaamisten tarkoitus on tilannekuvan ja toimenpiteiden rakentaminen. Kaupungin sisäisesti työllistämisasioita ovat käsitelleet työllisyystyöryhmä ja työllisyysyksikkö sekä nuorten osalta nuorten työpaja. Tilinpäätöksen mukaan nuorten työpajan työllistämisen osalta ei päästy asetettuun tavoitteeseen. Vaikeuksia oli rekrytoinnissa ja nuorten tavoittamisessa. Palvelumuotoilun tarpeeseen viittaavat ongelmat työllisyysviranomaisten kanssa häittäsivät nuorten työllistämistä. Toisaalta hyvinvointialueiden käynnistämisen yhteydessä tulleet muutokset kuntouttavaan työtoimintaan vähensivät mahdollisten työllistettävien määrää.

Palvelujen uudelleen organisoituessa huomioitiin asiakkaiden tiedottaminen tehokkaasti ja ennakoivasti. Vuoden alussa palvelujen siirtyminen ja käyttökatkokset (esim. Työmarkkinatori-palvelussa vuoden vaihteessa) aiheuttivat joidenkin asiakasprosessien viivästymistä ja sekä työnantaja- että työnhakijapalvelujen ruuhkaa alkuvuodesta 2025.

Tarkastuslautakunta toteaa, että tiedottaminen ja ennakkoluuloton ratkaisuhakuisuus ovat menestystekijä asiakkuuksien hoitamisessa ja asiakkaiden yksilöllisessä huomioidmisessa ja työllistymisessä. Yhteistyöprosessessa hyvinvointialueen, työllisyysalueen

ja koulutuksen järjestäjien kanssa tulee edelleen kartoittaa ja siten optimoida työtä hakevan mahdollisuudet työn saantiin tai tarvittaessa eläkeselvittelyihin. Nuorten osalta tulee kiinnittää erityistä huomioita kaikkiin elämänhallintaa, opiskelua, työelämään tutustumista ja työllistymistä tukeviin toimiin. Aktiivista yhteistyötä ja tiedottamista työllistämisasioista kaupungin kehittämissyhtiön, paikallisten yritysten ja yhteisöjen kanssa tulee jatkaa. Tavoitteena kaikilla toimilla on paitsi inhimillinen vaikutus, myös kunnalle työttömyysjaksoista aiheutuvien kustannusten hallitseminen ja jopa vähentyminen sekä verotulojen lisääntyminen työllisyyden kasvaessa.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan Viitasaaren työllisyyspalveluiden siirtyminen on osoittanut, että kaupunki onnistui järjestämään palvelut uuden työllisyys- ja työvoimapaalvelurakenteen puitteissa, vaikka alkuvuoden haasteet näkyivät palveluiden ruuhkautumisena ja rahoituksen pienenemisestä johtuvina rajoitteina. Työllisyysyksikkö ja yhteistyö työllisyysalueen kanssa olivat keskeisessä roolissa, mutta ulkoiset tekijät, kuten työttömyyden kasvu ja resurssipaineet, heikensivät joidenkin työllisyystavoitteiden saavuttamista. Haasteita jatkossakin tuovat yrityksissä tapahtuneet taloudelliset ja tuotannolliset muutokset, joiden seurauksena lomautukset ja työttömyys ovat lisääntyneet. Työttömyyden kasvu vaikuttaa negatiivisesti verotuloihin ja nostaa työttömyysturvakustannuksia.

Yleisesti ottaen voidaan todeta, että Viitasaaren työllisyyden hoito vuonna 2025 osoitti sopeutumiskykyä ja paikallista

aktiivisuutta, mutta vaikutukset jäivät osin rajallisiksi haastavassa työllisyysympäristössä. Koska työllisyydellä ja työllistämällä

on merkittävä vaikutus kunnan kokonaistalouteen ja kuntalaisten hyvinvointiin, on se pidettävä keskiössä myös vuonna 2026.

5.3 Elinympäristön ja asumisen palvelut

Elinympäristön ja asumisen palveluiden palvelualue kattaa maankäytön ja kaavoituksen, asumisen ja asuinympäristön, rakennuttamisen ja infran, kiinteistöjen ylläpidon, ruoka- ja puhtauspalvelut sekä liikuntapaikat, puistot, reitistöt ynnä muut yleiset alueet.

Palvelualueen vastuullinen toimielin on elinympäristön ja asumisen lautakunta.

Tarkastuslautakunnan kannanotto

Tilinpäätöksen mukaan palvelualue pysyi kokonaisuudessa muutetussa talousarviossa, mutta poikkeamia talousarvion sisällä on. Toimintatuotot olivat 8,5 milj. euroa, jotka ylittyivät talousarvioon nähden n. 584 000 euroa. Toimintakulut olivat 7,9 milj. euroa. Toimintakulut ylittyivät talousarvioon n. 540 000 eurolla. Toimintakate oli n. 555 000 euroa, mikä ylitti talousarvion n. 45 000 eurolla. Poistot ja arvonalentumiset olivat 2,9 milj. euroa, joten alijäämäksi muodostui 2,3 milj. euroa.

Ulkoisista kuluista tilapalvelujen kulujen nousu oli merkittävin. Muita talousarviota korkeampia kustannuksia syntyi kaukolämmöstä ja ylityksiä oli myös elintarvikkeissa, sähkössä, kalustomäärärahassa, rakennusmateriaalissa sekä budjetoimattomissa tilavuokrissa. Ulkoiset tulot nousivat myös jäteaseman myynnin sekä talousarvion jälkeen

toteutuneiden sopimusten myötä. Tarkastuslautakunta toteaa, että yleinen kustannustason nousu on vaikuttanut ostoissa eikä sitä ole välttämättä voinut riittävästi ennakoita. Kokonaisuudessa henkilöstömenot pysyivät talousarvion raamissa.

Palvelualue on vastannut merkittävistä Wiihlon alueen osaurakoiden läpivienneistä sekä oman palvelutuotannon (varhaiskasvatuksen tilat) kiinteistöselvityksistä. Hyvinvointialueen palveluverkko 2- päätös on valmistunut ja sisältyy selvitykseen.

Palvelualue oli asettanut vuoden 2025 talousarvioon selkeät strategisiin päämääriin liittyvät keinot, toimenpiteet ja aikataulut. Osaan niistä on myös seurattavat mittarit. Strategisista päämääristä "Vireä elinkeinoelämä ja monipuolinen työpaikkatarjonta elinvoiman tukijana" toteutui tavoitteille asetettujen mittareiden mukaan. Päätöksenteon yrittäjälähtöisyyttä varten on laadittu hankintakalenteri.

Eri tarpeita vastaavia asumismuotoja edistäviä ovat Haukirinne-hanke ja tonttien myynti, asuntopoliittisen ohjelman mukaisesti. Tarkastuslautakunta toteaa, että Haukirinteen alueen markkinointia tulee edelleen aktiivisesti jatkaa, kuten monissa yhteyksissä kaupunki on tehnytkin.

"Kestävästi ja rohkeasti kehittyvä Viitasaari" tavoitteena on uusiutuvan energian

tuotantomahdollisuuksien lisääminen ja kiertotalouden ratkaisujen kehittäminen. Toimenpiteenä ilmastosuunnitelman ja Hinku-ohjelman toimeenpano. Päästöjä vähentävistä investoinneista on laadittu suunnitelma.

Palvelualue huolehtii kaupungin omistamien alueiden rakennuttamisesta, kunnossapidosta ja hoidosta koko Viitasaaren alueella. Strategisissa tavoitteissa mitattaviin toimenpiteisiin on osittain päästy. Katuverkon saneerausohjelmaa ei tarkasteluvuonna laadittu, mutta katuverkon kunnossapitoa on toteutettu, mm. Työväentalontien korjaus. Ympäristön ja viheralueiden kunnossapito ja hoito ja liikuntapaikkoja koskeva toimenpideohjelma ei toteutunut osana maapoliittista ohjelmaa. Yksityistieavustuksia jaettiin kylien tieyhteyksistä huolehtimiseksi.

Tilapalvelun vastuuseen kuuluvat kaupungin suoraan omistamat kiinteistöt ja palveluja tarjotaan myös hyvinvointialueelle ja kaupunkikonsernin tytäryhtiöille. Toimintakate jäi 183025 euroa talousarviota heikomaksi. Kiinteistökuluissa merkittävimpiä olivat ylitykset vuokratuluissa, lämmityskuluissa, sähkössä, rakennusmateriaaleissa sekä kalustossa.

Tarkastuslautakunta arvioi, että yleinen hintatason nousu on vaikuttanut kustannuksia kasvattavasti, mutta kiinteistöautomaatiikan optimoinnilla voidaan myös vaikuttaa näihin kustannuksiin. Kaupungin kiinteistöyhtiöiden ennakoimattomat korjausvastikelaskut ja budjetoimaton vuokrameno nostivat menoja 85 000 euroa. Vuokralaisten konkurseista johtuvat alaskirjaukset olivat 55 700 euroa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että vuonna 2025 alkanut kiinteistöstrategian valmistelu tulee saattaa vuoden 2026 aikana loppuun. Tiedot ja ennustettavuus ovat monelta osin selkiytyneet, mutta jatkuva, suunnitelmallinen seuranta on välttämätöntä. Kaupungin kiinteistöjen käyttöaste on arvioitava tarkasti ja saatava mahdollisimman korkealle tasolle.

Ruoka- ja puhtauspalvelu tuottaa kaupungin eri yksiköille tukipalveluja, joiden kustannukset vyörytetään kustannuspaikoille hankintaperusteisesti. Siivouksessa on käytössä siivoustyön mitoitus ja ohjeistus takaamaan tasalaatuinen ja kustannustehokas palvelu. Jonkin verran käytettiin ostopalvelua, mutta suurin osa tehtiin omalla henkilökunnalla. Ruokapalvelut tuottaa ateriat koulu- ja päiväkotiruokailuun sekä päiväkeskustoimintaan. Suunnitelma kouluruuan tarjoamisesta kylillä kuntalaisille ei edennyt.

Elinympäristön ja asumisen palvelualueen tehtäviin kuuluu kaavoituksen ja maankäytön suunnittelu. Ne ovat perusta suunnitelmalliselle alueiden kehittämiselle. Vuonna 2025 korostui erityisesti maankäytön osalta työllistävänä Wiilon alue, jossa mittaaminen, laadunvarmistus ja jälkilaskenta veivät suuren osan kartoittajan työpanoksesta. Kaupunginarkkitehdin virkaa ei täytetty ja työpanosta korvattiin rakennusarkkitehdillä. Hankkeista edistettiin tuulivoimahankkeita, joiden kustannukset tulevat hanketoimijoilta. Lepovaiheessa on mm. Viitasaaren keskustan osayleiskaava ja Keiteleen länsipuolen osayleiskaava yhdessä Ilmolahden ampu-marata-alueen osayleiskaavan kanssa.

Tarkastuslautakunta pitää myönteisenä elinympäristö ja asumisen palvelualueen laatimaa suunnitelmaa sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Järjestelmällinen oman toiminnan tarkastelu luo näkyvyyttä ja

ennakoitavuutta koko toimintaan ja tunnistettuihin riskeihin, joita ovat henkilöstöressurssien riittävyyden turvaaminen, työnkuvien / työtehtävien laajuus ja monialaisuus.

5.4 Sivistys- ja hyvinvointipalvelut

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut vastaavat opetus- ja kasvatuspalveluista sekä hyvinvointi- ja vapaa-aikapalveluista. Opetus- ja kasvatuspalveluihin kuuluvat varhaiskasvatus, perusopetus, lukio, POKE-yhteistyö sekä muu tutkinto- ja harrastustavoitteinen koulutus, kuten opistotoiminta, korkeakoulu-yhteistyö ja etäopetus. Hyvinvointi- ja vapaa-aikapalveluihin sisältyvät liikunta- ja kulttuuripalvelut, perhe- ja nuorisopalvelut, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä kotouttaminen. Palvelualueesta vastaava toimielin on sivistys- ja hyvinvointilautakunta.

Tarkastuslautakunnan kannanotto

Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue on kaupungin organisaatiossa suurin lakisääteisiä toimintakustannuksia aiheuttava osalualue. Palvelualueen toimintatuotot ovat vuositasolla noin miljoona euroa (laskua 12 %) ja menot noin 17 miljoonaa euroa (nousua 6 %). Talous pysyi suhteellisen hyvin muutetun talousarvion rajoissa, vaikka kustannuspaineita syntyi erityisesti varhaiskasvatuksen oppimisen tuen, opiskeluhoollon sekä nuorten hyvinvointia tukevien palvelujen osalta, esim. kasvavista kotikuntakorvauksista.

Varhaiskasvatuksen tavoite järjestää hoitoa kaikille hakeneille lapsille on toteutunut. Varhaiskasvatuksen tilaratkaisussa uuden päiväkotiyksikön rakentamiseen on liittynyt päätöksenteon puutteellista valmistelua. Päätöksentekoon liittyy epävarmuutta tulevien vuosien lapsimäärän ennustettavuuden vuoksi. Tarkastuslautakunta näkee tarpeelliseksi huomioida se ja ajantasaisin kustannussäästölaskelma talouden tasapainottamisohjelmassa.

Perusopetuksen puolella oppilasmäärät ovat vähentyneet huomattavasti viimeisen kymmenen vuoden aikana, Vuonna 2025–2026 oppilasmäärä on 475 oppilasta, joista 44 esiopetuksessa. Vähennys vuodesta 2022 vuoteen 2026 on 5,4 %.

Kaupungin perusopetus on pysynyt muutetun talousarvion raamissa. Tarkastuslautakunnan näkemys on, että kolme koulua tulee säilyttää nykyisellä oppilasmäärällä.

Viitasaaren lukion oppilasmäärä on myös ollut laskeva. Viimeisen kolmen vuoden aikana muutos on ollut 86 oppilaasta 70 oppilaaseen, - 18,6 %. Lukion uusin erikoislinja pelastus- ja turvallisuuslinja perustettiin vetoimatekijäksi. Tehostetun markkinoinnin ansiosta lukion erikoislinja on alkanut

vetämään ja oppilasmäärä on kasvava, ollen noin 6–8 oppilasta.

Kustannuspaineista huolimatta on tärkeää, että Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopiston (POKE) ammatilliset opintolinjat saadaan säilymään Viitasaarella. Oppilasmäärä on myös ollut laskeva, ja joitakin linjoja on lakkautettu. Keskiasteen jatko-opinnot Viitasaarella on suhteelliset hyvät paikkakunnan kokoon nähden.

Korkeakouluyhteistyötä tehtiin Digikeskuksella, jossa opiskelijoita oli yliopistosta ja ammattikorkeakoulusta.

Liikunta- ja kulttuuripalvelut toteutetaan laajasti ja tasokkaasti Viitasaarella. Palveluilla on suora vaikutus kuntalaisten hyvinvointiin. Lasten ja nuorten liikunnan edistämiseen on varattu erillinen 10 000 euron määräraha vuonna 2025. Lisäksi kaupunki myöntää seuroille toiminta-avustuksia vuosittain. Strateginen päämäärä panostaa viitasaarelaiden vahvaan kulttuuriin ja markkinointiin on toteutunut täysin mm. kulttuuritapahtumin, kohdeavustuksin, verkostoitumalla ja Aikamme musiikkikeskus Viitasaarelle – hankkeella. Liikuntapaikkojen käyttöprosentti oli korkea ja uutena liikuntapaikkana avattiin merkittävän määrän osallistujia saavuttanut ns. älykuntosali yhdessä hyvinvointialueen kanssa. Tarkastuslautakunta esittää, että liikunta- ja kulttuuripalvelut eivät olisi laajemmin kuntatalouden säästökohteina tulevina vuosina.

Nuorten työpajan toiminnan tavoite on työtoiminnan kehittämisen ja TE 25- uudistuksen haasteisiin vastaamisen (ks. osio työllisyyden hoito) lisäksi avoimen ja kulttuurisen nuorisotyön edistäminen ja etsivän nuorisotyön kehittäminen. Työttömyystilanteen paheneminen ja nuorten sosiaalisten ongelmien lisääntyminen ovat osoittaneet etsivän nuorisotyön työn tarpeellisuuden. Etsivä nuoristyö tavoitti 46 asiakasta. Nuorille järjestettiin avointa nuorisotyötä varsinkin nuorisotiloissa ja Kartanolla.

Tarkastuslautakunta näkee tärkeänä nuorten kohtaamista ja hyvinvointia tukevan työn, jolla pyritään lisäämään nuorten elämänhallintaa ja vahvistamaan uskoa tulevaisuuteen.

Kunnan tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Sen onnistumista mitataan ns. HYTE-kertoimella, kunnan toimilla hyvinvoinnin edistämiseksi ja kuntalaisten hyvinvoinnin indikaattoritiedoilla. Viitasaarella HYTE-kerroin nousi vuoden aikana 65:sta 67:een. HYTE-kerroin tuotti Viitasaarelle 20,5 euroa / asukas. Vuonna 2025 kirjoitettiin laaja hyvinvointikertomus valtuustokaudesta 2021–2025 ja laadittiin hyvinvointisuunnitelma mitattavine toimenpiteineen uudelle valtuustokaudelle.

Tarkastuslautakunta antaa myönteistä palautetta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelmallisuudesta, aktiivisuudesta ja laaja-alaisuudesta.

5.5 Tarkastuslautakuntien Keski-Suomen verkoston yhteisarviointi lasten ja nuorten mielenterveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä - Viitasaaren osuus

Vuonna 2025 Viitasaari osallistui Keski-Suomen tarkastuslautakuntien yhteisarviointiin lasten ja nuorten mielenterveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä. Myös hyvinvointialue ja Keski-Suomen liitto osallistuivat yhteistyöhön. Aiheen valinta perustui Keski-Suomen hyvinvointialueen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan vuosille 2024–2025, jossa on asetettu tavoitteeksi lasten ja nuorten mielenterveyden ennaltaehkäisy ja varhainen tukeminen, yhteistyö vanhempien kanssa ja vanhemmuuden tukeminen sekä terapiapalveluiden saatavuus ja sujuva hoidon porrastus.

Kuntien on laadittava lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (lastensuojelulaki 417/2007 § 12). Suunnitelma on tarkistettava vähintään kerran neljässä vuodessa ja hyväksyttävä kunnanvaltuustossa. Sen tavoitteena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia sekä tukea palvelujen järjestämistä ja kehittämistä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.

Tarkastuslautakuntien arvioinnissa tavoitteiden toteutumista tarkasteltiin perhekeskus toiminnan kautta. Perhekeskuksille on hyvinvointialueella määritelty tavoitteeksi toiminnan systemaattinen kehittäminen, mikä tarkoittaa resurssointia, palveluverkko- ja tilaratkaisuja, kohdennettuja palveluja muun muassa vanhemmuuden tukemiseen ja sähköisen perhekeskustoiminnan kehittämistä sekä osaamisen vahvistamista.

Arviointiin osallistuvien kuntien tarkastuslautakuntien puheenjohtajat pyysivät kun-

tien hyvinvointitiimejä vastaamaan lasten ja nuorten mielen hyvinvointia koskevaan kyselyyn.

Arviointikysymykset ja tiedon koostaminen

- 1) Mikä on lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin tilannekuva Keski-Suomessa?
  - tilannekuva perustuu vertaamalla kouluterveyskyselyn tuloksia vuosilta 2021, 2023 ja 2025.
  - hyvinvointialueen osalta kerätty keskeisiä indikaattoreita, jotka ilmaisevat lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin kehitystä vuosina 2021, 2023 ja 2025. Indikaattorit yhdistelty lapsivaikutusten arvioinnin mukaan.
- 2) Mikä on perhekeskusverkoston rooli lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin edistämisessä?
  - kunnille lähetetty kysely sekä hyvinvointialueen asiantuntijoiden vastaukset.
- 3) Mitä kehittämistarpeita hyvinvointialue ja kunnat näkevät perhekeskusverkoston toiminnassa?
  - kuntiin ja hyvinvointialueelle kohdistetut erilliskyselyt

Kouluterveyskyselyssä Keski-Suomessa indikaattorit korkea positiivinen mielenterveys, sosiaalinen ahdistuneisuus sekä tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä ovat kehittyneet parempaan suuntaan vuosien 2023 ja 2025 välillä. Puolestaan indikaattori ”ollut

huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana” on muuttunut negatiivisempaan suuntaan sekä indikaattorit ”kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus ja vähintään kaksi viikkoa kestänyt masennusoireilu” pysyivät samalla tasolla vuosien 2023 ja 2025 välillä. Erot kuntien välillä ovat kuitenkin suuria, jolloin vaikka osassa kunnista kehitys

on ollut positiivista, osassa kunnista kehitys on ollut negatiivista.

Sukupuolierojen osalta näyttää, että keskiarvolla tarkasteltuna tyttöjen tulokset ovat jokaisessa tarkasteltavassa kuudessa indikaattorissa heikkomat kuin poikien sekä vuonna 2023 että 2025. Näin oli myös Viitasaaren nuorten vastauksissa.

Taulukko 7. Viitasaaren kouluterveyskysely vuosina 2023 ja 2025

Viitasaaren vastaukset keskiarvoina	v. 2023	v. 2025	Vertailu, pojat/tytöt
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	29 %	28 %	
Korkea positiivinen mielenterveys	7 %	4 %	
Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kk:n aikana	39 %	48 %	20 %, 75 %
Sosiaalinen ahdistuneisuus	39 %	42 %	15 %, 68 %
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	57 %	63 %	76 %, 49 %
Vähintään kaksi viikkoa kestävä masennusoireilu	28 %	30 %	15 %, 45 %

Yleisellä tasolla on koottu Kelan tiedoista masennuslääkkeiden käytön kehitystä Keski-Suomen hyvinvointialueella vuosina 2021–2024. Sen perusteella miesten ja naisten masennuslääkkeiden käyttö ikäryhmässä 7–12-vuotiaat on pysynyt melko samalla tasolla verrattaessa vuosia 2021–2024. 13–17-vuotiaiden naisten masennuslääkkeiden käyttö on huomattavasti suurempaa kuin saman ikäluokan miesten.

Tarkastuslautakuntien kyselyn perusteella Viitasaarella on tehty lapsivaikutusten arviointia vuoden 2026 talousarvioon. Vastauksen perusteella lasten ja nuorten osallistumista ja kuulemista on toteutettu mm. kouluvuoden ja -arjen suunnittelussa sekä hyvinvointisuunnitelman laadinnassa. Kuulemiseen ja osallistumiseen on käytetty kyseilyjä, palavereja ja luokkakohtaisia kokouksia.

Nuorisovaltuusto ja oppilaskunnat ovat myös vaikuttamiselimä.

Haasteena Viitasaarella lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin edistämiseksi nähdään opiskeluhuollon saatavuus sekä mielenterveyspalveluiden saatavuus ja jatkuvuus (erityisesti psykologipalvelut), talouden suhdanne, osaavan henkilöstön rekrytointi ja pysyminen, hanketoiminnan tuoma pirstaleisuus ja epävakaisuus sekä perustarpeista huolehtiminen (uni, aamupala, pelaamisen rajaaminen).

Viitasaarella on lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan nostettu tärkeimmäksi painopistealueeksi lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin edistäminen vuosille 2025–2029. Se sisältää 13 toimenpidettä, joiden tavoitteena on tukea lasten ja nuorten mielen

hyvinvointia vahvan positiivisen mielenterveyden kokemuksen lisääntymiseen ja oman terveydentilan kohentumiseen. Toimenpiteet ovat arjessa toteutettavia ja niissä on huomioitu nuorten kanssa työskentelevät ja nuorten oma osallisuus. Tavoitteita seurataan indikaattorien avulla. Erytisesti heikommassa asemassa olevien lasten ja nuorten aseman parantamisessa nähdään, että moniammatillisella viranomaistyöllä voitaisiin vahvistaa vanhemmuuden subjektiivuutta.

Kyselyyn vastannut työryhmä arvioi, että suurin osa lapsista ja nuorista voi hyvin ja on tyytyväinen elämäänsä. Mielen hyvinvoinnin tukemisessa ennaltaehkäisevien ha suojaavien tekijöiden rooli korostuu. Lasten ja nuorten arjessa uupumukseen, mielen hyvinvointiin ja arjen haasteisiin vaikuttavat perusasiat. Riittävä uni, säännöllinen ruokailu ja liikunta sekä harrastukset ovat tärkeitä hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Perheiden kokemat haasteet (mm. taloudelliset huolet, erot, työttömyys) heijastuvat lasten ja nuorten hyvinvointiin maailmaa koskevien haasteiden lisäksi. Yhteistyö eri toimijoiden välillä on ensiarvoisen tärkeää, mutta palveluiden siiloutuminen tekee viranhaltijoiden yhteistyön kankeaksi. Hyvinvointialueen nuorten mielenterveys- ja päihdetyön tiimi on osoittautunut tarpeelliseksi lisäosaksi opiskeluholon palveluihin.

Perhekeskuksen rooli ja toiminta

Kuntien hyvinvointitiimit näkevät, että perhekeskukset ovat merkittäviä toimijoita lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin tukemisessa. Ne tarjoavat matalan kynnyksen tukea, varhaista apua, vertaistukea vanhemmuuteen sekä kohtaamispaikkoja. Perhekeskukset voivat koota perheiden palveluja yhteen ja lisäävät vuoropuhelua eri toimijoiden välillä. Perhekeskukset parhaimmillaan koordinoivat monialaista yhteistyötä (neuvolat, koulut, seurakunnat, järjestöt) ja helpottavat palveluohjausta.

Viitasaaren työryhmän vastauksen mukaan perhekeskus Viitasaarella on profiloitunut pienten lasten perheisiin. Perhekeskuksen toiminta voisi olla enemmän kaikkia ikäryhmiä koskevaa ja osallistavaa. Vastauksesta ilmenee myös, että perhekeskuksen sijoittuminen koululle olisi lähempänä perheitä. Perhekeskuksen toiminnan vaikuttavuutta vastannut työryhmä ei arvioinut. Kuitenkin perhekeskuksessa käyneiden perheiden yhteydenottojen ja paikalla saatujen palautteiden perusteella toiminta koettiin hyvin merkityksellisenä, voimauttavana ja sosiaalistavana.

Työryhmän vastauksessa nähtiin tarpeelliseksi saada lisää hyvinvointialueen näkyvyyttä perhekeskukselle Viitasaarella sekä parempaa tiedottamista. Kytkemistä olemassa oleviin rakenteisiin ja perhekeskuksen "seinättömyyttä" toiminnan kehittämiseksi on toivottu.

5.6 Ympäristöpalvelut

Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut huolehtii sopimus pohjaisesti eri viranomaispalveluiden tuottamisesta kahdeksalle kunnalle, mukaan lukien Viitasaaren kaupungin. Ympäristöpalveluiden vastuukunta on Viitasaaren kaupunki, jonka organisaatioon ympäristöpalvelut kuuluvat.

Palvelualueen vastuullinen toimielin on ympäristölautakunta.

Tarkastuslautakunnan kannanotto

Kuluneen vuoden aikana Saarijärven ympäristönsuojelu liittyi osaksi Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluja ja neuvotteluja käytiin Laukaan kanssa.

Ympäristöpalveluiden kokonaiskulut olivat n. 2,5 milj. euroa ja toimintatuotot 2,1 milj. euroa.

Rakentamislain muutos 1.1.2025 vaikutti merkittävästi rakennusvalvonnan lupamaksuihin. Rakentamislain muutoksen myötä rakennuslupien ja päätösten määrä laski 120 kpl. Lupatulot eivät kuitenkaan vähentyneet samassa suhteessa, koska taksoja nostettiin 1.1.2025 alkaen. Tuloja kertyi 37 000 euroa ja ympäristöterveysvalvonnasta 12 000 euroa arvioitua enemmän.

Ympäristötoimen osalta talousarvioon verrattuna nettomenot toteutuivat n. 200 000 euroa pienempinä.

Sisäistä tarkastusta ei toteutettu kuluneen vuoden aikana. Uusi ympäristölautakunta valittiin elokuussa ja sisäiset tarkastajat on valittu kahdesti uudelleen, syksyn aikana.

Suunnitelmallisen valvonnan toteutumisessa on edelleen puutteita, vaikka lakisääteiset palvelut tuotettiin pääosin vaaditulla tavalla.

Rakennusvalvonnan tehtävänä on valvoa kaavojen ja rakentamisen säädösten noudattamista, huolehtia rakentamisesta ja muita toimenpiteitä koskevien lupien käsittelystä sekä niihin ja niiden mukaiseen rakentamiseen liittyvästä ennakko-ohjauksesta.

Rakennusvalvonnan talousarvioon oli varattu valtionavustus n. 25 000 euroa koskien rakentamislain ja ns. ryhtiliikkeen vaatimia muutoksia rakennusvalvonnan ohjelmistoihin. Tukea ei kuitenkaan maksettu kunnille suoraan, vaan ohjelmistotoimittaja on hakenut avustusta kumppanikuntien kanssa ja saatu avustus on pienentänyt muiden kuntien kehitystyössä aiheutuneita kustannuksia. Pohjoisen Keski-Suomen ympäristökuntien kustannukseksi jäi avustuksesta huolimatta 25 000 euroa.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävistä on säädetty ympäristönsuojelun hallintolaissa ja lisäksi maa-aineslaissa, jäteläissa, vesihuoltolaissa, vesilaissa, merenkulun ympäristönsuojelulaissa, maastoliikennelaissa ja vesiliikennelaissa.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävänä on lupa- ja valvontaviranomais-tehtävänsä lisäksi toimia paikallistason yleisen ympäristönsuojelun edunvalvojana. Ympäristönsuojelussa oli puutteelliset henkilöstöresurssit, jonka vuoksi suunnitelmallista valvontaa ei voitu suorittaa riittävästi, toteuma oli vain 8,5 % valvonta-

suunnitelman mukaisesta. Valvontaresurs-
sin vajauksen vuoksi valvottavat asiat pitkit-
tyivät ja muuttuivat vaikeammiksi. Aikaisem-
min havaitut asiat olisivat helpommin korjat-
tavissa.

Toimintatuotot ympäristönsuojelussa olivat
n. 247 000 euroa ja toimintakulut n. 304 000
euroa ja toimintakate oli n. 56 000 euroa.

Ympäristöterveysvalvonnan viranomaisteh-
tävät perustuvat elintarvike-, terveydensuo-
jelu-, tupakka-, lääke- ja eläinsuojelulakiin.

Ympäristöterveysvalvonnan tavoitteisiin
päästiin valvontasuunnitelman mukaisessa
tarkastusten kattavuudessa. Maksutuotot
ylittyivät 10 % arvioidusta ja alijäämä oli 84
000 euroa.

Eläinlääkinnän toimintatuotot olivat
916 000 euroa ja toimintakulut noin 1,1 milj.
euroa. Toimintakate muodostui 142 000 eu-
roa alijäämäiseksi. Toimintakuluissa säästet-
tiin n. 128 000 euroa ja 99 000 euroa henki-
löstön sijaisuuksista, pääosin elokuun jäl-
keen, työmäärän vähennettyä, ja jonkin ver-
ran myös vuokratuluista. Suureläinkäyntien
määrä on laskenut edellisvuodesta 9 % ja
pieneläinkäyntien määrä pysynyt samalla
tasolla. Strategisissa toimenpiteissä tavoite
"Terveydenhuollon kysyntään vastaaminen
hyvällä ammattitaidolla" on osittain toteutu-
nut koulutuspäivien määrässä sekä tarkas-
tusten toteutumisessa.

Eläinsuojelussa valvontaeläinlääkärin tehtä-
viin kuuluvat eläinsuojelu- ja eläintautilain
mukaiset valvontatehtävät, sivutuoteval-
vonta sekä elintarvikevalvonnan laitos- ja al-
kutuotannon valvontatehtävät.

Yhteistyösopimus Keski-Suomen ympäristö-
terveydenhuollon yksiköiden kanssa eläin-
suojelulain ja eläintautilain mukaisista val-
vontatehtävien hoitamisesta vahvistaa kol-
legiaalista tukea ja tarvittaessa tarkastus-
apua. Strategiset toimenpiteet ammattitai-
don ylläpitämisestä koulutuspäivillä ja val-
vonnan piiriin saatujen toimijoiden määrä to-
teutuivat osittain. Eläinsuojelun toiminta-
tuotot olivat 194 000 euroa ja toimintakulut
215 000 euroa, joten toimintakatteen jäi -
21 000 euroa.

Pohjoisen Keski-Suomen ilmastosuunni- telma –hanke

Hanke valmistui 2025 ja se rahoitettiin täy-
simääräisesti Ympäristöministeriön varoin.
Rahoituksen ehtona oli, että kunnat hyväk-
syvät niille laaditut ilmastosuunnitelmat.
Kaikki kunnat hyväksyivät ilmastosuunnitel-
mat määräaikaan mennessä.

Viitasaari kuuluu Hinku- kunta verkostoon.
Hinku on hiilineutraaliutta tavoittelevien
kuntien yhteistyöverkosto, joka tarjoaa jäse-
nilleen tietoa ja tukea ilmastotyöhön.

Kestävän kehityksen toimikunta vastaa kes-
tävän kehityksen teemojen jalkauttamisesta
kaupungin toimintaan.

Kuva 9. Sateenkaarimaisema Ylä-Keiteleen yllä.

6 Kaupunkikonsernin tavoitteiden toteutuminen

Kaupunkikonsernin keskeisimmät toiminnalliset tavoitteet ja toteuma vuoden 2025 tilinpäätöksen kappaleessa 1.6.3 esitettyinä:

”Konsernijärjestelyjä ja konsernirakenteen muutoksia selviteltiin sote-kiinteistöjen yhtiöittämistä ja kaupungin kiinteistönhallinnan rakenteellista päivytystä koskevan valmistelun yhteydessä. Valmistelua jatketaan vielä alkuvuoden 2026 ajan.

Konsernin omistajapolitiikka päivitettiin vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä. Kaupunginvaltuusto hyväksyi omistajapolitiittiset linjaukset 26.5.2025.

Keskitettyjen konsernitoimintojen järjestämisestä selviteltiin vuoden 2025 aikana. Taloushallinnon kokonaisuuden osalta todettiin aiheelliseksi selvittää ensin tarkemmin valmisteilla olevan hankintalain uudistuksen vaikutukset kaupungin nykyisiin palvelusopimuksiin. Tytäryhtiöiden keskinäinen yhteistyö hallinnon toiminnoissa on jo tiivistynyt. Lisäksi on selvitelty konsernin yhteishankintoihin, riskienhallintaan ja rahoitukseen liittyviä yhteistyömuotoja, joilla tavoitellaan kustannussäästöjen lisäksi toimintojen kehittämistä. Kaupungin ja tytäryhtiöiden käyttöön hankittiin sähköinen hankintajärjestelmä Cloudia, jonka käyttöönotto tapahtuu keväällä 2026.

Tavoitteena oli myös kehittää toimiva malli sijoitusrahoitukseen tilanteissa, joissa kaupungin kokonaan omistamat tytäryhtiöt tarvitsevat rahoitustukea asunto- ja toimitilainvestointeihin.

Kaupunginvaltuusto päätti Viitasaaren kaupungin kiinteistökehitysrahaston perustamisesta tähän tarkoitukseen 6.10.2025.”

Konsernin tilikauden 2025 toimintatuotot olivat 11,5 milj. euroa ja toimintakulut 31,2 milj. euroa, toimintakate muodostui negatiiviseksi 19,7 milj. euroa. Toimintakate 3,4 milj. euroa ei riittänyt 4,0 milj. euron poistojen kattamiseen, joten alijäämäksi muodostui 554 000 euroa.

Konsernin toimintatulot/toimintamenot heikkeni vertailuvuodesta ollen 36,7 %. Konsernin vuosikate/poistot heikkeni myös vertailuvuoteen nähden ollen 86,3 %. Konsernin vuosikate asukasta kohden oli 604 euroa, mikä sekin laski vertailuvuoteen nähden.

Konsernijärjestelyt ja konsernirakenteen muutokset

Sote-voimaanpanolaissa todetaan, että siirtymäkauden jälkeen kunnalla on mahdollisuus vuokrata omistamia tiloja edelleen hyvinvointialueelle, mikä edellyttää kiinteistöjen yhtiöittämistä kuntalain 126 §:n mukaisesti. Yhtiöittämisvelvoite perustuu kilpailuneutraaliteettivaatimukseen eli kunnan tulee toimia markkinoilla samalla tavoin, kuin yksityinen toimija. Sote-kiinteistöjen yhtiöittämisen yhteydessä valmistellaan kaupungin kiinteistönhallinnan rakenteellista päivytystä, joka voi tuoda myös muutoksia nykyiseen konsernirakenteeseen. Rakenne tulee päätöksentekoon vuoden 2026 aikana.

Tarkastuslautakunnan kannanotto

Valtuuston kesäkuussa 2024 hyväksymässä talouden tasapainotusohjelmassa linjataan, että konsernissa selvitetään taloushallinnon kokonaisuus siltä osin, että emo ja tytäryhtiötä siirrettäisiin saman toimijan alaisuuteen. Toiminnolla tavoitellaan kustannussäästöjen lisäksi toimintojen kehittämistä.

Tytäryhteisöjen toimintaa liittyvät riskit ja epävarmuustekijät liittyvät yleiseen taloustilanteeseen. Peruskorjaustarpeet kiinteistöissä ja korkojen nousu vaikuttavat taloudelliseen tilaan.

VVA

Viitasaaren Vuokra-asunnot Oy:n (VVA) liikevaihto oli 2,2 milj. euroa, muutos edellisestä vuodesta -2,8 %. Tilikauden tulos oli n. 193 000 euroa tappiollinen. Kaupungin takausvastuut yhtiön lainoista olivat 31.12.2025 yhteensä 6,8 miljoonaa euroa, muutos edellisvuodesta oli -0,4 miljoonaa euroa.

Yhtiön kannattavuus, vakavaraisuus ja maksuvalmius heikentyivät entisestään ja ovat erittäin alhaisella tasolla. Yhtiön taloudellinen tilanne on haasteellinen. Yhtiön hallitus on käynnistänyt valmisteluprosessin kehittämistoimenpiteiksi sekä taloudellisen tilan vakauttamiseksi.

Konsernijohdolle vuoden aikana annettu tieto esimerkiksi Viitasaaren Vuokra-asunnot Oy:n taloudellisesta tilanteesta sekä siinä ilmenevistä akuuteista haasteista ei ole ollut riittävä. Asioihin on päästy pureutumaan kunnolla vasta loppuvuonna 2025 ja alkuvuoden 2026 aikana. Valvontaa tulee

tiivistää ja viestinvaihtoa parantaa tulevilla tilikausilla.

Huomiona: Viitasaaren Vuokra-asunnot Oy:n taloudellinen tilanne voi heikentyessään aiheuttaa merkittävän riskin myös emolle takausvastuiden muodossa.

Vuokrausaste tällä hetkellä on 78 %. Se tulisi saada nostetuksi yli 90 %:iin.

WYP

Viitaseudun Yrityspalvelu Oy:n (WYP) liikevaihto oli 0,8 milj. euroa, muutos edellisestä vuodesta 1,3 %. Tilikauden voitto oli n. 44 000 euroa. Kaupungin takausvastuut yhtiön lainoista 31.12.2025 oli 2,0 milj. euroa, muutos edellisvuodesta oli -0,2 milj. euroa.

Tilojen vuokrausaste tällä hetkellä on hyvä, eikä tyhjiä tiloja juurikaan ole. Vuokrarästejä ei ole vuokralaisilta.

Wiilo-hanke

Toiminnalliset tavoitteet eivät toteutuneet yritysten sijoittumisen osalta.

Tarkastuslautakunnan näkemys on, että hankkeen toimijoiden työpanoksen tuloksellisuutta on vaikea arvioida. Kokonaiskustannukset jakautuvat myös edelliselle vuodelle, mutta 2025 vuoden osalta muutetussa talousarviossa tulot (JTF-avustus) olivat 2,6 milj. euroa ja ne toteutuivat arvioidusti.

Menot muutetussa talousarviossa olivat 3,7 milj. euroa. Menojen toteuma oli 4,3 milj. euroa. Talousarvion mukaan nettomenot olivat 1,1 milj. euroa ja toteutuneet menot 1,7 milj. euroa. Ylitys oli n. 600 000 euroa. Hankkeen toimenpiteet ovat jaksottuneet useammalle vuodelle ja vuoden 2025 kustannuksia kertyi

selkeästi enemmän kuin aikaisempina investointivuosina.

Logistiikkakeskus Wiilo oli hankkeen alkuperäinen nimi. Kun osoittautui, että logistiikkakeskus ei toteudu, aluetta kutsutaan ja markkinoidaan nimellä "Wiilo yrityspuisto".

Kuva 10. Wiilon yrityspuiston aluetta.

Witas

Kehittämissyhtiö Witas Oy:n toiminnan tarkoituksena on Viitasaaren elinkeinoelämän edistäminen ja kehittäminen ja sen tuotanto- ja toimialarakenteen monipuolistaminen. Tarkoituksenaan toteuttamiseksi yhtiö voi toimia yhteistyössä myös Viitasaaren ulkopuolella toimivien yritysten ja yhteisöjen kanssa. Witaksen liikevaihto oli 1,2 milj. euroa, muutos edellisvuodesta oli 20,8 %. Tilikauden tulos oli 19 269 euroa.

7 Investointiosan toteutuminen

Viitasaaren investointimenot olivat yhteensä n. 6,2 milj. euroa ja tulot n. 3 milj. euroa, joten toimintakatteeksi muodostui n. -3,2 milj. euroa. Investointimenot alittivat talousarvion, alitus johtui jaksotuksista.

Maa- ja vesialueet

Kiinteistöjen ostoon oli talousarviossa varattu 100 000 euroa, josta toteutui 44 000 euroa. Maanosto toteutui vesistömatkailuhankkeen mukaiselle ns. Solistuvan kiinteistölle, jonne on suunnitteilla erämaasauna.

Elinvoimahankkeet

Elinvoimahankkeille oli varattu alkuperäisessä talousarviossa 2,4 milj. euron määräraha ja muutostalousarviossa 1,7 milj. euron määräraha. Toteutuneet investointimenot olivat n. 4,8 milj. euroa ja tulot 2,9 milj. euroa, joten toimintakatteeksi muodostui 1,8 milj. euroa. Talousarvio ylittyi nettona n. 600 000 eurolla.

Liikenneväylät ja kunnallistekniikka

Liikenneväyliin ja kunnallistekniikkaan oli muutetussa talousarviossa varattu 965 000 euron määräraha. Toteuma oli n. 824 000 euroa, joten alitusta oli n. 140 000 euroa. Kustannuspaikka sisältää hulevedet, Haukirinteen, kaavateiden peruskorjauksen ja katuvalojen uusimisen.

Liikuntapaikat, puistot, torit ja muut yleiset alueet

Talousarviossa varattu 120 000 euroa, menot toteutuivat n. 64 000 euroa, joten menojen alitusta oli n. 56 000 euroa. Kustannuspaikalle sisältyvät tori, puistot ja yleiset alueet, rantautumispaikat ja venesatamat, leikkipuistot, liikunta-alueet ja uimarannat.

Talonrakennus

Muutetussa talousarviossa oli varattu menoihin vajaa 1,0 milj. euroa. Menojen toteuma oli n. 322 000 euroa ja tulojen 84 000 euroa, joten netto oli alijäämäinen n. 237 000 euroa. Talonrakennus pitää sisällään Haapaniemen koulun piha-alueen, terveyskeskuksen korjaukset, Huopanan-Kymönkosken koulujen korjaukset, uimahallin peruskorjauksen, nuorisotalon korjaukset, varhaiskasvatus, päiväkodin laajennuksen ja kaupungintalon peruskorjauksen.

Irtain käyttöomaisuus

Irtaimen käyttöomaisuuden investointeihin oli alkuperäisessä talousarviossa varattu 330 000 euron määräraha ja muutostalousarviossa 94 000 euron lisämääräraha. Toteuma oli n. 265 000 euroa, käyttämättä jäi 158 000 euroa.

Tarkastuslautakunnan kannanotto

Investoinnit eivät kokonaisuutena ylittäneet investointisuunnitelmaa ja muutettua talousarviota.

8 Rahoitusosan toteutuminen

Viitasaaren kaupungin rahoituslaskelma osoittaa, että kaupungin rahavarat ovat kasvaneet vertailuvuoteen nähden 1,2 milj. eurolla. Kaupungin rahavarat ovat 31.12.2025 yhteensä 11,2 milj. euroa. Myös kaupunkikonsernin rahavarat ovat kasvaneet vertailuvuoteen nähden 1,3 milj. eurolla ollen 13,8 milj. euroa tilinpäätöshetkellä 31.12.2025.

Kaupungin toiminnan ja investointien rahavirta on negatiivinen 186 000 euroa. Vertailuvuotena toiminnan ja investointien rahavirta on ollut 3,5 milj. euroa. Kaupungin heikentyneen vuosikatteen ja merkittävien investointimenojen johdosta kaupungin toiminnan ja investointien rahavirta on heikentynyt vertailuvuoteen nähden.

Rahoituksen rahavirrat osoittavat, että lyhytaikaista lainaa on otettu 2,3 milj. euron arvosta ja pitkäaikaisia lainoja on vähennetty 0,6 milj. euron arvosta. Rahoituksen rahavirta muodostuu positiiviseksi ollen lähes 1,5 milj. euroa.

Investointien tulorahoitus osoittaa, että kaupungin tulorahoituksella pystytään kattamaan 77 % investointien omahankintamenoista. Myös kaupunkikonsernin investointien tulorahoitusta kuvaava tunnusluku on heikentynyt vertailuvuoteen nähden.

Kaupungin laskennallinen lainanhoitokate on heikentynyt vertailuvuoteen nähden

merkittävästi ollen 3,6 (v. 2024 13,9). Heikentynyt lainanhoitokate osoittaa, että kaupungin tulorahoituksella pystytään kattamaan edellisvuotta pienempi osa vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksusta. Myös kaupunkikonsernin laskennallinen lainanhoitokate on heikentynyt vertailuvuoteen nähden.

Kaupungin ja kaupunkikonsernin kassan riittävyys on laskenut vertailuvuoteen nähden, mutta tunnusluku säilyy kuitenkin edelleen hyvällä tasolla.

Tarkastuslautakunnan kannanotto

Kaupungin vuosikate laski 2,1 milj. euroa edellisvuodesta ollen 2,6 milj. euroa. Vuosikate/poistot laski 65,1 prosenttiin (v. 2024 132,2 %). Kaupungin ja konsernin kassan riittävyys laski 122 päivään (v. 2024 132 pv).

Laskennallinen lainanhoitokate on heikentynyt ja osoittaa, että tulorahoituksella pystytään kattamaan yhä pienempi osa vieraan pääoman lyhennyksistä ja koroista.

Koska vuosikate on heikentynyt merkittävästi eikä riitä investointien ja poistojen sekä arvonalennusten kattamiseen, on hallituksen ja taloudentasapainottamistyöryhmän tarpeellista ottaa huomioon tämä seikka.

9 Henkilöstö

Viitasaaren kaupungin henkilöstön määrä 31.12.2025 oli 298 (v. 2024 284). Lukumäärä tarkoittaa vuoden viimeisenä päivänä voimassa olleita työsuhteita. Määrä on +14 vuoteen 2024 nähden. Määrä jakautuu eri toimialoille seuraavasti: elinvoimapaalvelut -4, elinympäristön ja asumisen palvelut +7, ympäristövalvonta -5, sivistys- ja hyvinvointi +16, hallintopalvelut 0. Keski-ikä 44,6 vuotta (edellisvuoteen -0,3 vuotta. Alle 40 v 37,5 % ja yli 40 v 62,5 %. Toistaiseksi voimassa olevia työsuhteita oli 243 kappaletta ja määräaikaisia 55 kappaletta. Eläkkeelle siirtyi 12 henkilöä. Seuraavan viiden vuoden aikana ennusteen mukaan eläköityy yli 50 henkilöä.

Henkilöstökustannukset olivat yhteensä 14,9 milj. euroa. Kunta-alan yleiset sopimuskorotukset ja tasopalkkajärjestelmään siirtyminen nostivat osaltaan palkkauskustannuksia. Myös työnantajan sairausvakuutusmaksu nousi edellisvuodesta. Talousarvioon verrattuna henkilöstökulut kuitenkin toteutuivat 1,7 % suunniteltua pienempinä.

Sairauspoissaolot

Henkilöstöstä 76 % ei ole ollut päivääkään poissa työstä sairauden vuoksi. Vain 3 % henkilöstöstä muodostaa 44 % koko sairauspoissaolojen määrästä. Esihenkilön luvalla saa olla 1–3 päivää poissa sairauden vuoksi, jonka jälkeen on hakeuduttava työterveydenhuoltoon. Muut syyt (eli poissaolo esihenkilön luvan perusteella) muodostavat tästä syystä suurimman ryhmän diagnosiryhmittäin sairauspoissaoloista. Edellisvuoteen nähden määrät ovat laskeneet paitsi

psykiatrian ja mielenterveyden sekä käyttäytymisen häiriöiden ryhmässä ne ovat nousseet, erityisesti nuoremmissa ikäryhmissä.

Työterveyshuollon tilaston mukaan sairauspäivät laskivat 993 päivään vuonna 2025 (vuonna 2024 1 188 päivää). Työterveyshuollon kokonaiskustannukset olivat yhteensä 144 558 euroa (vuonna 2024 133 366 euroa). Työtapaturmavakuutukseen ilmoitettiin 37 työ- tai työmatkatapaturmaa.

Työhyvinvointi

Työhyvinvointia on tuettu henkilöstölle myönnettyllä 50 e/vuosi arvoisella Epassilla. Myös esihenkilöstölle järjestettiin yhteinen koulutus- ja virkistyspäivä ja tiimitreffejä järjestetään säännöllisesti. Etätyömahdollisuus lisää työajan joustoa. Lakisääteiset työpaikkaselvitykset on tehty ja henkilöstökysely toteutettu vuonna 2025.

Osaamisen kehittäminen

Osaamisen kehittäminen on mahdollista Eduhouse-koulutusportaalin ilmaisella käytöllä. Työyksiköiden koulutuspäiviä toteutui 137.

Yhteistoiminta

Yhteistoiminta toteutuu säännöllisillä tapaamisella. Työsuojelutoimikunta kokoontuu säännöllisesti.

Tarkastuslautakunnan kannanotto

Henkilöstö on tärkeä voimavara, ja henkilöstöstä kannustetaan pitämään huolta.

Osaavan henkilöstön rekrytointi on haasteellista. Vetovoimatekijänä kaupungin on

syytä ylläpitää hyvää työnantajakuvaan työntekijäresurssin saamiseksi.

Psykiatrian ja mielenterveyden sekä käyttäytymishäiriöiden aiheuttamien nuorten työntekijöiden sairauspoissaolopäivien lisääntymiseen tulee jatkossa kiinnittää huomiota.

10 Yhteenveto ja kehittämisehdotukset

Tarkastuslautakunta toteaa, että Viitasaaren kaupunki on pystynyt tuottamaan asukkailleen lain edellyttämät palvelut. Kuitenkin taloudellisen tilanteen heikentyessä on kaupungin tarkasteltava kaikkien toimintaprosessiensa sujuvuutta ja läpinäkyvyyttä, tiedostaen jo tilinpäätöksessä 2025 arvioidut merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä muut toiminnan kehittymiseen vaikuttavat seikat.

Tarkastuslautakunta esittää Viitasaaren kaupungin hallinnolle kehittämisehdotuksena seuraavia selvitettäviä asioita ja toimia vuodelle 2026:

- 1) Talouden tasapainottamisohjelman jatkaminen, toteuttaminen ja seuranta
- 2) Hankintatoiminnan jatkuva kehittäminen ja osaamisen ylläpitäminen sekä sopi-mushallinnan ja arkistoinnin selkeyttäminen osana hankintatoimea
- 3) Päätöksenteon valmistelu: riittävän monipuolinen valmistelu sisältäen kaikki tarvittavat päätöksenteon edellyttämät tiedot, kaupungin ja asukkaiden intressit sekä systemaattisen vaikutusten arvioinnin
- 4) Kaupunkikonsernin kiinteistökokonaisuuden hallinnoinnin ja kokonaisarvioinnin loppuunsaattaminen (kiinteistösuunnitelma)
- 5) Kaikille palvelualueiden lautakunnille yhdenmukainen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tarkastussuunnitelma.

---

11 Tarkastuslautakunnan esitys kaupunginvaltuustolle

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2025 Viitasaaren kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että kaupunginvaltuusto pyytää arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista ja johto-

päätöksistä kaupunginhallituksen selvitykset siten, että ne voidaan käsitellä kaupunginhallituksessa 1.10.2026 mennessä.

Viitasaarella 6. toukokuuta 2026

Mailis Svahn
Puheenjohtaja

Aulikki Hautsalo
Varapuheenjohtaja

Risto Kilpeläinen
Jäsen

Kuura Raitio
Jäsen

Tuija Siltanen
Jäsen

Upi Vartiainen
Jäsen

Markku Vauhkonen
Jäsen